

Rijksoverheid

Handleiding indieningsformulier

**Ten behoeve van de indieningsmomenten
najaar 2024 - voorjaar 2025
voor departementen**

Datum vastgesteld: oktober 2023

Inhoud

Toelichting op het format	3
1. Samenvatting	5
2. Strategische onderbouwing	6
3. Planuitwerking en samenwerking	8
3.1 Projectplan	8
3.2 Samenwerking en governance	10
4. Financiële onderbouwing	11
4.1 Begroting	11
4.2 Optimale begrotingsmix	12
4.3 Zekerheid over bijdragen	14
4.4 Niet structureel	14
4.5 Open calls en aanbestedingen	14
5. Bijdrage aan duurzaam verdienvermogen	15
5.1 Onderbouwing economische effecten	15
5.2 Onderbouwing maatschappelijke effecten	16
6. Toelichting verplichte bijlage: Engelstalige executive summary	21

Toelichting op het format

Deze handleiding geeft een toelichting op het indieningsformulier Nationaal Groeifonds. Het indieningsformulier bestaat naast het voorblad uit vijf onderdelen. Alle onderdelen van het formulier zijn verplicht.

In de samenvatting (1) wordt u gevraagd om (i) in één oogopslag de belangrijkste onderdelen van uw plan toe te lichten volgens een vast format en (ii) uw voorstel kort te introduceren.

U kunt vervolgens uw voorstel verder beschrijven in vier delen:

- de strategische onderbouwing (2), met onder andere de probleemstelling, doelstelling, en voorgestelde oplossing van uw voorste. Wij raden u sterk aan hier ook een schematische weergave en beknopte toelichting op uw Theory of Change (ToC) in op te nemen. De kwaliteitseisen van een ToC en de wijze waarop de cijfermatige onderbouwing van de ToC in het indieningsformulier verwerkt dient te worden is nader beschreven in de handreiking Duurzaam Verdienvermogen;
- de planuitwerking (3), waarin u de activiteiten, planning, samenwerking en governance toelicht;
- de financiële onderbouwing (4), bestaande uit een onderbouwing van de begroting, de bekostigingsmix en de additionaliteit;
- en het duurzaam verdienvermogen (5), met daarin de onderbouwing van de economische - en maatschappelijke effecten. U dient daarbij de kaders te volgen die in de toelichting op deze onderdelen worden geschetst.

Alle vijf de onderdelen dienen het format van 'het indieningsformulier' te volgen. Gebruik de kopjes, tussenkopjes en de tabellen van het indieningsformulier in uw aanvraag. Het indieningsformulier mag maximaal 50 pagina's beslaan, exclusief bijlages, inhoudsopgave en voorblad. Gelet op het maximum aantal pagina's, wordt u geadviseerd herhaling van teksten te voorkomen. De uitwerking van de aanvraag dient zowel als Pdf-bestand als Word-bestand aangeleverd te worden.

Bijlages

Het is toegestaan om ondersteunende bijlages toe te voegen, maar dit is geen vervanging voor het invullen van het indieningsformulier. Twee bijlages zijn voor alle indieners verplicht om mee te sturen. Dit betreft:

- Een uitgebreide begroting, aan te leveren in Excel. De kwaliteitseisen waaraan de begroting dient te voldoen zijn nader beschreven in hoofdstuk 4 van deze handleiding. Kwaliteitseisen voor de begroting in het plan zelf zijn nader beschreven in hoofdstuk 4 van deze handleiding.
- Engelstalige executive summary. Kwaliteitseisen van deze Engelstalige samenvatting zijn in hoofdstuk 6 Engelstalige executive summary genoemd.

Het toevoegen van overige bijlages is toegestaan. Deze bijlages dienen ondersteunend van aard te zijn en het indieningsformulier dient zelfstandig leesbaar te zijn.

Rapport ronde 3 en analysekader

De rapporten van de eerdere rondes zijn te vinden op www.nationaalgroeifonds.nl. Hierin vindt u ook de aandachtspunten van de commissie bij de beoordeling. Het analysekader oktober 2023 is hier eveneens te vinden. Het analysekader maakt onderscheid tussen afwijzingsgronden en beoordelingscriteria. Hieronder staan beiden op hoofdlijnen beschreven. Het analysekader bevat een meer uitgebreide beschrijving.

Randvoorwaarden

De Tijdelijke wet Nationaal Groeifonds regelt dat uit het fonds alleen financiële middelen ter beschikking worden gesteld voor activiteiten die ten minste:

1. het duurzaam verdienvermogen vergroten;
2. betrekking hebben op investeringen die niet structureel zijn;
3. betrekking hebben op investeringen die additioneel zijn aan private investeringen;
4. betrekking hebben op investeringen die additioneel zijn aan bestaande of geplande publieke investeringen en niet vallen binnen een bestaande regeling van de overheid;
5. een positief saldo van maatschappelijke baten en lasten hebben;
6. niet strijdig zijn met het kabinetsbeleid; en
7. betrekking hebben op investeringen die voldoen aan het beginsel van subsidiariteit in relatie tot financieringsmogelijkheden die de Europese Unie of decentrale overheden kunnen bieden;

Voor een departementaal voorstel geldt dat de fondsbeheerders een investeringsvoorstel niet in aanmerking nemen voor een bijdrage uit het Nationaal Groeifonds indien:

1. voor het indienen van het voorstel niet is voldaan aan onderdeel 4.2 van de Bestuurlijke Afspraken;
2. het voorstel niet tijdig is ingediend gelet op onderdeel 4.1 van de Bestuurlijke Afspraken;
3. het voorstel niet voldoet aan de in onderdeel 4.3 gestelde vereisten van de Bestuurlijke Afspraken die worden gesteld aan een departementaal investeringsvoorstel;
4. de activiteiten opgenomen in het voorstel niet voldoen aan artikel 2, derde lid, Tijdelijke wet Nationaal Groeifonds;
5. er onvoldoende vertrouwen bestaat dat, mede gelet op de kwaliteit van het activiteitenplan, het management en de governance en de wijze van uitvoering, de activiteiten direct of indirect zullen bijdragen aan vergroting van het duurzaam verdienvermogen en tot een positief saldo van maatschappelijke baten en lasten zullen leiden;
6. de activiteiten opgenomen in het voorstel niet voldoen aan onderdeel 3.2;
7. de bijdrage voor het voorstel minder dan € 30.000.000 zou bedragen;
8. de in het voorstel opgenomen activiteiten niet binnen vijftien jaar kunnen worden voltooid;
9. financiering van de in het voorstel opgenomen (onderdelen van) activiteiten staatssteun inhoudt die niet kan worden gerechtvaardigd door gebruikmaking van de in onderdeel 3.3. genoemde Europese staatssteunregels – en kaders;
10. de afwijzingsgronden van toepassing zijn zoals opgenomen in artikel 23, onderdelen a, c, d, e, f en g, van het Kaderbesluit nationale EZK- en LNV-subsidies die in deze Bestuurlijke Afspraken overeenkomstig worden toegepast.

Beoordelingscriteria

Na de volledigheidstoets, zullen voorstellen die door departementen zijn ingediend worden beoordeeld op de afwijzingsgronden en de beoordelingscriteria.

Indieningsproces

Het indieningsproces zal bestaan uit:

- Een quickscan waarbij de mogelijkheid wordt geboden om het plan op hoofdlijnen voor te leggen aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) voor feedback. Meer informatie hierover is te vinden op www.rvo.nl.
- Een verplichte vooraanmelding. Meer informatie hierover is te vinden op www.rvo.nl en www.nationaalgroeifonds.nl.
- Twee indieningsperiodes. De deadline voor de 1ste indieningsperiode is 6 september 2024 17.00 uur. De deadline voor de 2de indieningsperiode is 14 februari 2025 17:00 uur.
- Aanvragen dienen te voldoen aan de vereisten zoals beschreven in de Bestuurlijke Afspraken Departementale Route Nationaal Groeifonds. Indien hier niet aan is voldaan, wordt de aanvrager in de gelegenheid gesteld de ontbrekende informatie binnen een bepaalde termijn alsnog te leveren.
- De beoordelingscommissie maakt voor volledige aanvragen een eigen beoordeling volgens het analysekader. In het analysekader is ook meer informatie te vinden over het totale beoordelingsproces en de verschillende stappen van de beoordeling.

1. Samenvatting

De samenvatting kan in een later stadium worden gebruikt als basis voor openbare communicatie over de voorstellen. In de samenvatting dient onderstaande tabel opgenomen te worden en dienen de onder de tabel genoemde kopjes ingevuld te worden. Een toelichtende tekst om te bepalen onder welk terrein het voorstel past, is eveneens toegevoegd. De samenvatting dient maximaal 350 woorden te bevatten.

Titel voorstel			
Naam indieners			
Projectduur*			
Terrein (zie onderstaande toelichting)		☐ Onderzoek, Ontwikkeling & Innovatie ☐ Kennisontwikkeling	
Totale investering (mln. euro)	Gevraagde bijdrage NGF (mln. euro)	Bijdragen van andere partijen (mln. euro)	
		Wv. Publiek	Wv. Privaat

* Hiermee wordt de periode bedoeld waarin alle te bekostigen activiteiten plaatsvinden.

Toelichting samenvatting

In de samenvatting dienen de volgende elementen aan de orde te komen:

- **Doelstelling en resultaat:** Beschrijf het doel en beoogd resultaat van het voorstel. Beschrijf daarbij ook wat vernieuwend, bijzonder of op een andere manier kenmerkend is voor dit voorstel. Benoem ook waarom het project kansrijk is om de structurele economische groei van Nederland te versnellen.
- **Beoogd resultaat en activiteiten:** Beschrijf hier de concrete resultaten van het voorstel. Beschrijf de programmalijnen en beoogde activiteiten op hoofdlijnen. Geef ook aan waar in Nederland de beoogde resultaten worden gerealiseerd.
- **Begroting:** Presenteer de begroting op hoofdlijnen. Geef per programmalijn of activiteit de totale investering weer en de gevraagde NGF-bijdrage.
- **Verwachte effecten:** Beschrijf de te verwachten effecten op de structurele economische groei in Nederland en beschrijf de belangrijkste routes naar verdienvermogen van het voorstel (= langs welke navolgbare stappen worden deze effecten gerealiseerd).
- **Consortium:** Presenteer hier wie het voorstel gaan realiseren. Beschrijf kort de deelnemende partijen en maak duidelijk waarom zij de aangewezen partijen zijn om dit voorstel uit te voeren.

Toelichting terreinen

Kennisontwikkeling

Het terrein kennisontwikkeling omvat alle voorstellen die bijdragen aan een toename van het 'menselijk kapitaal' van de Nederlandse bevolking. Menselijk kapitaal omvat zowel kennis als cognitieve en sociaal-emotionele vaardigheden en is van essentieel belang voor de versterking van het structurele groeivermogen van onze economie. Beter opgeleide werkenden zijn productiever en kunnen zich sneller nieuwe technieken en werkwijzen eigen maken. Het gaat daarbij om goed doordachte en innovatieve voorstellen die een belangrijke impuls kunnen geven aan de kwaliteit van ons onderwijs of het leven lang ontwikkelen van werkenden en werkzoekenden kunnen stimuleren. Ook activiteiten die gericht zijn op kennis en vaardigheden van groepen die wat verder van de arbeidsmarkt staan, zoals bijvoorbeeld laaggeletterden, vallen in beginsel binnen dit terrein. Met het oog op het doel van het NGF kunnen voorstellen die zich richten op het verder verbinden van onderwijs en bedrijfsleven een bijdrage leveren aan een goede aansluiting op actuele ontwikkelingen aan de vraagkant van de arbeidsmarkt. Fundamenteel onderzoek valt echter onder het terrein O&O&I.

Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie (O&O&I)

Het terrein O&O&I omvat O&O&I in brede zin. Binnen dit terrein valt onder andere fundamenteel, industrieel en toegepast onderzoek, experimentele ontwikkeling en de doorontwikkeling van nieuwe innovaties, kennis en technologieën. Ook activiteiten gericht op het versterken van een innovatieve omgeving en het stimuleren van innovatieve toepassingen en business modellen vallen eronder. Actoren en elementen binnen het terrein O&O&I zijn onder meer innovatieve startups, scale-ups, kennis- en onderzoeksinstituten, grootbedrijf, mkb, regionale ontwikkelings- maatschappijen, campus- en ecosysteemorganisaties, publieke kennisorganisaties, talentontwikkeling, onderzoeks- en testfaciliteiten en wetenschapsinfrastructuur. Het terrein Infrastructuur maakt geen onderdeel meer uit van het Nationaal Groeifonds. Binnen het O&O&I terrein is echter nog steeds ruimte voor innovatieve voorstellen op het gebied van energie, leefomgeving en mobiliteit die een aantoonbare bijdrage leveren aan het duurzaam verdienvermogen.

2. Strategische onderbouwing

Inleiding

Om te kunnen toetsen hoe realistisch het is dat een voorstel het duurzaam verdienvermogen vergroot, is het van belang dat de commissie inzicht krijgt in de strategische onderbouwing van het voorstel. De commissie wil daarom inzicht krijgen in de doelstellingen van het voorstel en welke problematiek het voorstel oplost of op welke manier het voorstel bijdraagt aan een maatschappelijke transitie. Ook wordt de legitimiteit en doelmatigheid van de voorgestelde interventies beoordeeld, alsmede de vraag hoe internationale aansluiting geborgd is.

Vraag indieningsformulier

Zet de strategische onderbouwing van het voorstel uiteen.

Toelichting

Ga bij de beantwoording van dit onderdeel ten minste in op de onderstaande onderwerpen.

- **Probleemanalyse:** het Nationaal Groeifonds richt zich op innovatieve projecten die bijdragen aan het duurzaam verdienvermogen én aansluiten bij maatschappelijke uitdagingen. Welk (maatschappelijk) probleem moet worden opgelost en/of welke kans vanuit de markt/vraagzijde kan worden benut? Beschrijf hoe het probleem en/of de kans aansluit op de sterke en zwakke punten in het betreffende (eco)systeem.¹
- **De doelstelling(en):** Wat is de ambitie en de doelstelling? Leg daarbij tenminste de link met het lange termijn verdienvermogen van Nederland. Maak dit zo concreet mogelijk: wat is er na uitvoering van dit voorstel bereikt?
- **Legitimiteit:** waarom is er noodzaak voor overheidsingrijpen? Geef hierbij een heldere onderbouwing van het marktfalen dat speelt. Beargumenteer dat het verlenen van subsidie de geëigende manier van overheidsingrijpen is ten opzichte van andere beleidsalternatieven en -instrumenten of de mate waarin andere vormen van overheidsingrijpen in het plan zijn verwerkt of beschreven (beprijzing, wet- en regelgeving etc.).
- **Subsidiariteit:** onderbouw dat de Rijksoverheid het geëigende niveau is voor de gevraagde investering. Ga daarbij waar relevant ook in op de rol van, en aansluiting op, regionaal beleid en Europees beleid.
- **Doeltreffendheid:** onderbouw hoe het type activiteiten bijdraagt aan de oplossing van het gesignaleerde probleem en/of de kans adresseert en hoe de activiteiten leiden tot economische groei en bijdragen aan welvaart.
- **Doelmatigheid:** schets waarom de voorgestelde oplossing het meest (kosten)efficiënt is (minimaal noodzakelijke investering, sober, doelmatig)? Geef aan wat de mogelijkheden zijn om met deelprojecten een deel van de doelstellingen te behalen en schets de voor- en nadelen daarvan.
- **Flankerend beleid:** geef aan hoe het voorstel wordt ondersteund door flankerend beleid vanuit de overheid. Indien het voorstel niet aansluit op het actuele overheidsbeleid, welke kans wordt met dit voorstel benut? Geef ook aan welk beleid en/of welke interventies nog nodig zijn om het voorstel tot een succes te maken.
- **Internationale context:** Breng voor voorstellen op het terrein van O&O&I en Innovatie relevante internationale ontwikkelingen in kaart, zowel inhoudelijk als beleidsmatig.²
- **Strategische risico's:** beschrijf de externe risico's en onzekerheden. Beschrijf waar mogelijk welke maatregelen worden geformuleerd voor risicomitigatie en/of welke activiteiten erop gericht zijn om de (internationale) kansen te benutten. Een SWOT-analyse kan als bijlage toegevoegd worden ter ondersteuning van de uitwerking van de strategische risico's. Het maximaal aantal pagina's voor deze bijlage is 2.

Voor het onderwerp internationalisering is een **handreiking** opgesteld. Dit document bevat tips en inspiratie en is te vinden op www.nationaalgroeifonds.nl onder de pagina 'aanvraag indienen in 2024-2025'.

¹ Zie hiervoor in geval van een aanvraag voor O&O&I ook de Kabinetsstrategie Versterken van onderzoeks- en innovatie-ecosystemen: Kamerbrief over Kabinetsstrategie 'Versterken van onderzoeks- en innovatie-ecosystemen' | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

² Voor de onderbouwing hiervan kunnen kruisverwijzingen gemaakt worden met de internationale marktanalyse die toegevoegd kan worden ter ondersteuning van het onderdeel duurzaam verdienvermogen.

Het is verplicht een Theory of Change (ToC) bij de indiening toe te voegen. Deze ToC dient tenminste aan onderstaande eisen te voldoen.

- Een schematische weergave van de ToC die het verband schetst tussen de probleemstelling, doelstelling, projectactiviteiten, de resultaten en effecten en eventuele relevante ontwikkelingen in de context. Wij raden u sterk aan deze schematische ToC in uw strategische onderbouwing op te nemen (dus voorin uw aanvraag en niet als bijlage), en daarmee integraal onderdeel uit laat maken van uw aanvraag.
- De ToC dient aannames oorzaak-gevolg relaties tussen de verschillende elementen zo expliciet mogelijk te maken en zoveel mogelijk te kwantificeren en te onderbouwen met data en bronvermelding. Deze (cijfermatige) onderbouwing van uw ToC kunt u kwijt onder het hoofdstuk duurzaam verdienvermogen. Een nadere toelichting hierop is gegeven onder het hoofdstuk duurzaam verdienvermogen en in de **handreiking duurzaam verdienvermogen**.

3. Planuitwerking en samenwerking

Inleiding

De kwaliteit van het plan wordt getoetst om zo te beoordelen hoe realistisch het is dat de met uitvoering van de activiteiten, duurzaam verdienvermogen wordt gerealiseerd. Daarbij is het ook van belang welke partijen het plan uitvoeren. De commissie kijkt naar de kennispositie en/of het marktleiderschap, de ervaring en of de voorgestelde samenwerking overtuigend is om de doelstellingen van het plan te realiseren en daarmee het duurzame verdienvermogen.

3.1 Projectplan

Vraag indieningsformulier

Beschrijf uw projectplan.

Toelichting

Ga bij de beantwoording van dit onderdeel ten minste in op de onderstaande onderwerpen.

- **Activiteitenplan:** welke concrete activiteiten worden er uitgevoerd? Maak waar nodig onderscheid tussen verschillende deelprojecten en/of actie-/programmaliijnen. Onderbouw de samenhang en synergie tussen de verschillende onderdelen. Indien relevant, geef per activiteit of programmalijn aan op welk(e) Technology Readiness Level(s) het voorstel inzet (inschatting volstaat). Indien relevant: beschrijf hoe samenwerkingen met het buitenland wordt ingebed in het project. Geef ook aan hoe het voorstel van plan is te sturen op het maximaliseren van de bijdrage aan het verdienvermogen en het maatschappelijke kosten baten saldo.
- **Planning, fasering en mijlpalen**
  - **Planning:** werk een gedetailleerde en integrale planning uit met een onderbouwing van de doorlooptijden. Van de doorlooptijden dient duidelijk te zijn waar deze op gebaseerd zijn (b.v. kengetallen). Geef daarbij de belangrijkste aannames weer en geef inzicht in welke activiteiten noodzakelijkerwijs na elkaar moeten starten om het project te kunnen realiseren, oftewel de weergave van de afhankelijkheden. Identificeer daarbij de belangrijkste onzekerheden.
  - **Fasering:** geef aan hoeveel fases het voorstel kent. Fases worden onderscheiden door evaluatiemomenten waar een go/no-go beslissing uit kan volgen. Indien mogelijk, hanteer een fasering die gebruik maakt van een pilootaanpak, zodat geleerd wordt van eerdere resultaten voordat initiatieven worden opgeschaald.
  - **Mijlpalen:** beschrijf de doelen en tussentijdse mijlpalen. Denk hierbij aan enkele mijlpalen per jaar (bijvoorbeeld 2-3) per programmalijn welke de voortgang schetsen gedurende de uitvoering van het plan. Geef waar relevant aan waar onderlinge afhankelijkheid is.
- **Praktische uitvoerbaarheid**
  - **Planspecifieke risico's:** wat zijn de belangrijkste planspecifieke risico's en afhankelijkheden? Koppel deze risico's aan de milestones/activiteiten waar mogelijk. Geef de bijbehorende beheersmaatregelen en mitigatiestrategie aan. Het verschil met strategische risico's is dat dit geen externe risico's zijn, maar interne risico's. Dus risico's die samenhangen met de uitvoering van het plan. Een voorbeeld hiervan is dat er aanpalend beleid nodig kan zijn om beoogde resultaten te behalen.
  - **Human capital:** geef aan hoeveel menskracht (zowel kwalitatief als kwantitatief) nodig is om de activiteiten van het voorstel uit te voeren. Besteed hierbij in het bijzonder aandacht aan vaardigheden waar tekorten aan zijn, zoals technische of IT-vaardigheden. Onderbouw waarom dit realistisch is, mede gezien de arbeidsmarktcrapte. Indien relevant, geef daarbij ook aan hoe het voorstel bijdraagt aan het vergroten van de arbeidscapaciteit op de lange termijn van de desbetreffende sector en/of branche. Hoe wordt bijvoorbeeld gezorgd voor voldoende vakmensen om aan de toekomstige vraag te kunnen voldoen? Ga waar relevant in op hoe dit voortbouwt op bestaande scholingsactiviteiten. Geef bij opschalingsambities aan welke specifieke expertise daarvoor nodig is en hoeveel capaciteit er beschikbaar is de komende jaren.
- **Indien relevant: digitalisering als belangrijke component.**
  - a. Indien digitalisering een aanzienlijke component in het voorstel is, geef aan om welke vorm(en) van digitalisering het gaat. Bijvoorbeeld: ontwikkelen van nieuwe digitale infrastructuur, automatisering van processen, toepassing van digitale technologie, ontwikkeling van een digitale sleuteltechnologie, ontwikkeling van digitale kennis en

vaardigheden. Geef daarbij een beknopte beschrijving en geef aan of digitalisering een middel of een doel is in dit voorstel.

- b. Wat vraagt deze digitalisering van de betrokken organisaties?
- Wat is het doel van de digitalisering? Wat vraagt de toekomstige of eindsituatie van de deelnemende partijen en hoe verschilt dat van hoe er nu gewerkt wordt? Waarom is deze aanpassing noodzakelijk?
  - Welke activiteiten worden ondernomen om van A naar B te komen? (verandermanagement, procesverandering, scholing, hardware investeringen, aantrekken externe ICT expertise, etc.)

Verder zijn cybersecurity en digitale veiligheid zijn randvoorwaardelijk voor voorstellen met grote digitale componenten. Beschrijf hoe data veiligheid en cybersecurity worden geborgd. Ook de relevante technisch-ethische aspecten van de digitalisering dienen beschermd te worden, voorbeelden zijn het voorkomen van data-bias, privacy-by-design, etc.

- **Juridische uitvoerbaarheid:** Onderbouw de juridische uitvoerbaarheid van het voorstel, beantwoord daarbij de volgende vragen:
  - Is er (sector)specifieke regelgeving van toepassing op de uitvoering van het voorstel (zoals telecom- of geneesmiddelenregelgeving), en zo ja, is de uitvoering verenigbaar met die regelgeving, of zouden er bepaalde ontheffingen of aanpassingen nodig zijn om de uitvoering in lijn met het toepasselijk recht te brengen?
  - Is de uitvoering verenigbaar met de algemenere regelgevende kaders, zoals de Algemene Verordening Gegevensuitwisseling of het mededingingsrecht (incl. aanbestedingsrecht (voor zover van toepassing))?
  - Is de bekostiging vanuit het Nationaal Groeifonds van dit voorstel naar uw oordeel te zien als staatssteun? En zo ja, welke staatssteunkaders, zoals opgenomen in artikel 3.3 onderdeel f of artikel 3.4 van de Bestuurlijke Afspraken Nationaal Groeifonds, zijn naar uw oordeel dan van toepassing op bekostiging van dit voorstel? Past de bekostiging van het voorstel binnen dat toepasselijke steunkader (wat betreft onder meer de subsidiabele kosten en steunintensiteit)?
    - o Voeg in dit verband als bijlage een eerste toets op staatssteun toe afgestemd met de staatssteunjurist van het indienend departement, (graag contactpersoon benoemen). Betrek of sprake is van een economische activiteit (openbaar onderwijs is bijv. geen economische activiteit), welke partijen de bekostiging ontvangen (wie zijn de begunstigden), waarvoor worden de gelden precies aangewend (ter dekking van welke concrete kosten), hoe is de toegevoegde waarde gedefinieerd (zo concreet mogelijk); betrek een governance-check en onderbouw het percentage overheidsbijdrage per activiteit.
    - o In het geval van een open call dient er aangetoond te worden dat de via de call door de betreffende partijen uit te voeren en te bekostigen activiteit binnen de staatssteunkaders past. Daarnaast moet de uitvoering van de call gedaan worden door een instelling die een juridische grondslag bezit voor de bevoegdheid 'open calls' op te zetten (of die bevoegdheid juridisch toebedeeld kan krijgen).
- **Valorisatie:** ga voor voorstellen op het terrein van O&O&I in op de manier waarop ontwikkelde kennis wordt gevaloriseerd. Valorisatie gaat namelijk niet automatisch. Daarvoor moeten businessmodellen, interventies of activiteiten worden ontwikkeld, die doorlopend op economische en maatschappelijke impact moeten worden gevalideerd. Ontwikkel daarom een valorisatiestrategie met een behoefte gedreven aanpak. Geef ook aan hoe de kracht van het bedrijfsleven wordt benut (met name het mkb), hoe business-development capaciteit wordt ingezet en hoe (bestaande) innovatie-infrastructuren al dan niet aanwezig zijn en kunnen worden gebruikt. Benut waar relevant ook innovatie-organisaties als Regionale ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's), Topconsortia kennis en innovatie (TKI's) en Knowledge Transfer Offices (KTO's).
- **Monitoring en evaluatie:** hoe en wanneer vindt er monitoring en evaluatie plaats? Besteed aandacht aan de beoogde inrichting van de leercyclus van probleem, oplossing, implementatie en evaluatie. Geef de bijbehorende Performance Indicators (PIs) op de niveaus van proces, concrete projectresultaten en impact aan. Geef hierbij aan wat de 3-5 Key Performance indicators zijn. Gebruik ook de Theory of Change van het verdienvermogen om indicatoren te bepalen, aangezien de Theory of Change beschrijft hoe de projectoutput tot de beoogde impact leidt. Indicatoren dienen SMART geformuleerd te zijn en blijf te geven van ambitie.

Voor de onderwerpen valorisatie en human capital is een **handreiking** opgesteld. Deze documenten bevatten tips en inspiratie en zijn te vinden op www.nationaalgroeifonds.nl onder de pagina 'aanvraag indienen in 2024-2025'.

3.2 Samenwerking en governance

Vraag indieningsformulier

Geef een beschrijving van de samenwerking en governance.

Toelichting

Ga bij de beantwoording van dit onderdeel ten minste in op de onderstaande onderwerpen.

- **Deelnemende partijen:** wie dient het voorstel in en wat is de rol van iedere deelnemende partij? Geef het aantal mkb bedrijven aan als percentage van de totaal aantal deelnemende partijen. Welke afwegingen hebben tot dit consortium geleid; waarom zijn alle partijen nodig en waarom zijn er niet andere/meer relevante partijen deelnemer? Wanneer nog niet alle partijen bekend zijn, licht toe hoe deze partijen geselecteerd zullen worden, dit kan bijvoorbeeld d.m.v. open calls of aanbestedingen zijn. Schets de relevante ervaring, capaciteit, en track record van de (mogelijk) deelnemende partijen en geef een overzicht van de (samenwerkings-)afspraken. Beschrijf hoe nieuwkomers en 'unusual suspects' actief betrokken worden gedurende de uitvoeringsfase. Deze betrokkenheid dient passend te zijn bij de fase en aard van het project.
- **Governance en organisatie:** hoe ziet de governance en organisatie van het project eruit? Schets de organen/gremia belast met bestuur, toezicht en uitvoering, de rollen, verantwoordelijkheden en verantwoordingslijnen, bevoegdheden (incl. budgetautorisatie), besluitvormingsprocedures, mogelijkheden tot interventie en risicomanagementprocessen. Maak daarbij een duidelijk onderscheid tussen de aansturing van het project en hoe onafhankelijk toezicht wordt georganiseerd. Een organogram volstaat niet; beschrijf duidelijk hoe de beslissingsbevoegdheid is georganiseerd voor zowel strategisch als operationeel niveau. Geef de organisatievorm aan die is voorzien, hoe samenwerkingsafspraken worden vastgelegd en hoe deze samenhangt met eventuele bestaande organisaties. Door wie worden de verschillende organen/gremia bemenst? Schets de relevante kennis en ervaring van de belangrijkste sleutelfiguren. Indien de bemensing (deels) nog niet bekend is, geef aan welke profiel mensen moeten hebben..
- **Stakeholders:** wie zijn de belangrijkste (internationale) publieke en private stakeholders (lees: belanghebbenden die niet direct betrokken zijn bij het indienen van het voorstel) en hoe worden zij betrokken bij het voorstel? Wat is hun rol en/of hoe verhouden ze zich tot dit voorstel? Geef aan wat de kansen zijn voor samenwerking, kennisdeling en synergiën en hoe hiervan gebruik wordt gemaakt. Indien relevant licht toe in hoeverre er al draagvlak voor dit voorstel is bij de belangrijkste stakeholders, en/of hoe het voorstel beoogt om het draagvlak verder te vergroten.
- **Intellectueel eigendom:** indien relevant, hoe wordt intellectueel eigendom geborgd? Het consortium is verantwoordelijk voor afspraken over het IE-beleid die enerzijds overeenkomstig zijn met de aangevraagde subsidie en anderzijds een langdurig publiek belang waarborgen. De commissie kan extra voorwaarden stellen op gebied van intellectueel eigendom. Geef aan welke partij rechthebbende is van de IE-rechten, welke partijen toegang hebben tot de IE, hoe die toegang wordt bewerkstelligd, hoe bedrijfsgeheimen worden beschermd, dat geheimhoudingsverklaringen ten aanzien van de IE en bedrijfsgeheimen worden opgesteld en eventuele change of control bepalingen worden opgenomen. Weglekeffecten dienen zo veel mogelijk voorkomen te worden.
- **Benodigde expertise:** Geef aan welke benodigde expertise al aanwezig is in het consortium en welke expertise nodig is, maar nog mist in het consortium. Indien specifieke (bijvoorbeeld technologische of IT) expertise benodigd is, geef aan welke expertise dit betreft en hoe deze zal worden betrokken.

Voor het onderwerp samenwerking en governance is een handreiking opgesteld. Dit document bevat tips en inspiratie en is te vinden op www.nationaalgroeifonds.nl onder de pagina 'aanvraag indienen in 2024-2025'.

4. Financiële onderbouwing

Inleiding

De financiële onderbouwing geeft de opbrengsten, uitgaven en cofinanciering van het voorstel weer. Ook geven indieners weer waarom Nationale Groeifondsmiddelen benodigd zijn om het voorstel succesvol uit te voeren, wat de aannames zijn in de begroting, en waar de financiële risico's liggen. Ten slotte is het belangrijk dat indieners helder beschrijven welke partijen financieel bijdragen, op welke manier en hoe concreet de toezeggingen zijn. Zie ook www.rvo.nl/subsidiespelregels.

Toelichting

Ga bij de beantwoording van dit onderdeel ten minste in op de onderstaande onderwerpen. Veel van deze onderwerpen dienen in een apart Excel-bestand aangeleverd te worden. Waar dit het geval is staat dit aangegeven. Dit Excel-bestand dient als bijlage meegestuurd te worden. De overige onderwerpen dienen in de hoofdtekst van het aanvraagformulier opgenomen te worden. De hoofdtekst dient zelfstandig leesbaar te zijn.

4.1 Begroting

Vraag indieningsformulier

Lever de begroting op hoofdlijnen in het voorstel aan. De uitgebreide versie dient als apart Excel-bestand aangeleverd te worden. Het begrotingsformat voor de subsidieroute kan hiervoor ter inspiratie dienen, zeker bij voorstellen die gebruik maken van een maatwerkbeschikking (dus niet gebruik maken van een tender of lening/ garantie/ groeikapitaal).

De onderstaande onderdelen dienen ten minste in de hoofdtekst aangeleverd te worden.

Uitgaven en inkomsten per:

- Jaar (kasstromenoverzicht)
- Fase, inclusief begin en eindtijd van elke fase
- Werkpakket/programmaliijn
- Actieliijn/activiteit

Maak hierbij onderscheid tussen:

- Bijdrage van het NGF, private cofinanciering en publieke cofinanciering (voor a t/m d)
- Maak hierin onderscheid tussen in-cash en in-kind
- Type kostenpost (loonkosten/afschrijvingskosten/overige kosten) (voor c of d)

Geef bij voorstellen met een grote digitaliseringscomponent³ aan welk deel van het totaal aangevraagde bedrag digitalisering betreft. Splits uit naar: digitale infrastructuur, procesautomatisering, digitale toepassingen, digitale sleuteltechnologie, en/of kennis en digitale vaardigheden.

De onderstaande onderdelen kunnen in het Excel-bestand aangeleverd worden. Geef in het Excel-bestand eveneens aan hoe de financiële kosten en directe financiële opbrengsten in de begroting zijn onderbouwd en welke aannames hierbij zijn gemaakt.

Begroting per deelnemer per jaar:

- De hoogte van het gevraagde NGF bedrag, hierbij dient u rekening te houden met de hoogte van de subsidie (artikel 4 van de Regeling) en de subsidiabele kosten (artikel 5 van de Regeling).
- De hoogte van de eigen bijdrage (cash, in-kind uitsplitsing en gerelateerde investeringen)
- De loonkosten/afschrijvingskosten/overige kosten

³ Onder digitalisering verstaat het groeifonds: innovatieve digitale (sleutel-)technologie, digitale toepassingen, digitale vaardigheden, randvoorwaarden voor digitale markten en digitale services, digitale infrastructuren, cybersecurity, en directe bijdragen aan digitalisering van het MKB.

- Het type organisatie: mkb⁴/grootbedrijf/kennisinstelling/overheid/ANBI/anders
- De vestigingslocatie(s) waar de activiteiten plaatsvinden (indien reeds bekend). Geef weer in welke stad en provincie, BES-eilanden of buitenland.

Kwaliteitseisen begroting

Voeg in het plan een onderbouwing van de gehanteerde aannames toe. Houd hierbij ten minste rekening met onderstaande kwaliteitseisen.

- Geef waar mogelijk referentiewaarden aan en/of maak gebruik van de p*q principe met een inschatting van prijzen (p) en hoeveelheden (q). T.a.v. de prijzen dient duidelijk te zijn uit welke componenten deze bestaan (zoals loon, opslagen voor overhead etc.). Geef duidelijk de bron aan en licht dit toe. Geef waar mogelijk relevante offertes, afgeronde projecten, kengetallen en benchmarks weer om de geraamde kosten nader te onderbouwen.
- Per kostenpost is de totstandkoming van het resultaat navolgbaar en traceerbaar:
  - a) Het prijspeil is aangegeven en consistent toegepast. Tevens of bedragen inclusief of exclusief BTW zijn en waarom.
  - b) Per kostenpost – de gebruikte aannames zijn vastgelegd en toegepast.
  - c) De aannames zijn relevant en ondubbelzinnig beschreven, inclusief mogelijke risico's en onzekerheidsspreiding.
  - d) Aannames zijn niet onderling tegenstrijdig.
  - e) De gehanteerde bronnen zijn traceerbaar naar de scope.
  - f) De robuustheid en hardheid van de gehanteerde aannames ten aanzien van gehanteerde aantallen, percentages en kostprijzen van de kostenposten zijn voldoende plausibel.

Aandachtspunten:

- Loonkosten, waarbij de volgende methodieken worden geaccepteerd: 1. Integrale kostensystematiek (kijk voor de voorwaarden op www.rvo.nl/subsidiespelregels) 2. Loonkosten + 50% opslagsystematiek 3. Vast uurtarief van € 60,00
- Voor de in-kind bijdragen: Geef concreet weer waar deze in-kind bijdrage uit bestaat en waar deze op gebaseerd is. Het is onwenselijk om de eigen inbreng in vergaande mate af te laten hangen van de omzet die tijdens de uitvoering wordt gegenereerd. De projectopbrengsten kunnen opgevoerd worden om de business case te schetsen, maar niet als cofinanciering. Als consortia deze opbrengsten toch in het project brengen en dit zien als cofinanciering, dan is een garantie wenselijk waarin het consortium op een andere wijze inbreng garandeert mocht de omzet tegenvallen.
- Het is wenselijk om tijdens de voorstelontwikkeling met financiers zoals Invest-NL, ROM's, het EIC (subsidies tot 15 miljoen euro) en het EIB (subsidies boven de 150 miljoen euro) te spreken over de mogelijkheden tot blended finance. Met name bij voorstellen die een hoger TRL-niveau kennen en reeds een infrastructuur hebben staan raden wij dit sterk aan.
- Bent u btw-plichtig, dan mag u de betaalde btw niet opnemen in deze subsidiebegroting. U verrekent de btw in uw aangifte omzetbelasting. Wanneer u niet btw-plichtig bent, is het mogelijk de btw over bepaalde kostenposten mee te nemen in de begroting. Zie voor meer informatie: BTW bij subsidies | RVO.nl | Rijksdienst.
- Het strekt tot de aanbeveling om bij het opstellen van de begrotingsformats inspiratie op te doen bij bestaande RVO formats. Deze zijn te vinden op de website van RVO (www.rvo.nl).

4.2 Optimale begrotingsmix

Vraag indieningsformulier

Onderbouw in de hoofdtekst per programmalijn en waar mogelijk per activiteit waarom de voorgestelde bekostigingsmix tussen de gevraagde NGF-bijdrage en de cofinanciering passend is. Onderbouw het niveau van de bijdragen en ga in op de aannames die hier ten grondslag liggen.

⁴ Volgens de Europese definitie heeft een mkb-onderneming minder dan 250 werknemers en bedraagt de jaaromzet minder dan €50 miljoen óf is het balanstotaal minder dan €43 miljoen.

Toelichting

Commitment van alle partijen in een NGF-voorstel is van belang voor een kansrijk voorstel. Het leveren van een eigen bijdrage door partijen stimuleert het maken van strategische keuzes en toont direct commitment voor de langere termijn. Dit weegt dus positief mee bij de beoordeling. Voorstellen dienen daarnaast te voldoen aan de Europese staatssteunkaders. Hoewel bij niet-economische activiteiten (zoals bijvoorbeeld fundamenteel onderzoek) 100% financiering van de subsidiabele kosten (binnen de aangeboden kosten-systematieken) theoretisch mogelijk is, ligt een directe cofinanciering wel in de rede als het project een kennisinstelling op bijzondere wijze versterkt. Hier zijn geen eenduidige kaders voor te geven, maar dient bij indiening afgewogen te worden.

Uit de aanvraag dient te blijken dat andere, zowel publieke als private financieringsmogelijkheden uitgeput zijn, waardoor subsidie het enige passende instrument is. Het kan zijn dat een bepaald onderdeel van het voorstel wel met andere middelen te financieren is. Bijvoorbeeld omdat er bij een bepaalde programmalijn sprake is van een hoog TRL en baten in de nabije toekomst in het verschiet liggen. In dat geval bevelen wij aan om voorafgaand aan indiening een financieringsconstructie met bijvoorbeeld Invest-NL te verkennen. Deze financieringsconstructie kan onderdeel uitmaken van het voorstel. Indien dit geen onderdeel uitmaakt van het voorstel maar de commissie dit wel passend vindt, kan zij hier zelf op aansturen. Bijvoorbeeld door in het advies op te nemen dat zij subsidie voor een programmaonderdeel niet passend vindt en het NGF geld in een andere vorm beschikbaar stelt aan het consortium, inclusief voorwaarden rondom terugbetaling.

Maak in de beantwoording van deze vraag onderscheid tussen publieke en private additionaliteit⁵. Met private additionaliteit wordt bedoeld dat investeringen additioneel dienen te zijn aan private investeringen. Uitgangspunt is dat financiële middelen uit het fonds enkel moeten worden ingezet waar sprake is van marktfalen, waardoor een voorstel met alleen financiering uit de markt niet tot stand komt. Als er een business case gemaakt kan worden met een financieel marktconform rendement, zal de investering in principe door de markt gefinancierd moeten worden en niet vanuit het Nationaal Groeifonds. Het voorstel dient ook additioneel aan bestaande of geplande publieke investeringen te zijn en niet binnen een bestaande regeling van de overheid te vallen, zoals Invest-NL, het Toekomstfonds of de SDE++. Ook kan dit betekenen dat van een bestaande regeling voor het betreffende voorstel geen gebruik kan worden gemaakt omdat bijvoorbeeld het type uitgave of het beleidsterrein niet past binnen de bestaande regeling of omdat het budget van de bestaande regeling te beperkt is. Voor zowel private als publieke additionaliteit geldt dat ook internationale financiering en instrumenten verkend moeten zijn.

Private additionaliteit

- Toon aan dat het deel van de kosten waarvoor subsidie wordt aangevraagd niet vanuit de private sector te bekostigen is en waarom dit specifieke bedrag benodigd is als subsidie in relatie tot de activiteit(en). Geef bij calls weer op basis waarvan subsidiepercentages zijn vastgesteld.
- Breng hierbij het verschil in kaart tussen de situatie met en zonder NGF-bekostiging met verwachte uitkomst en activiteitsvolume. Met de financieringskloof wordt het verschil bedoeld tussen de positieve en negatieve kasstromen gedurende de levensduur van de investering.
- Geef daarbij weer dat alternatieven voor subsidie zoals bankfinanciering voldoende zijn verkend.

Publieke additionaliteit

- Welke publieke instrumenten worden naast de gevraagde NGF-bijdrage ingezet? Geef een overzicht van de huidige bekostigings- en financieringsmix van het voorstel m.b.t. publieke bekostigings- en financieringsinstrumenten inclusief onderbouwing. Dit mogen ook internationale instrumenten zijn. In het voorstel moet expliciet aangegeven worden of en in hoeverre bij de uitvoering ook gebruik wordt gemaakt van provinciale en Europese gelden (subsidies, leningen, vouchers, etc.).
- Geef een schets van de belangrijkste publieke regelingen die er spelen in de context van dit voorstel. Waar zien deze regelingen op, hoe verhoudt het voorstel zich daartoe en waarom wordt er wel of geen gebruik van gemaakt.

⁵ Zie voor een nadere toelichting op deze gronden bladzijdes 18 en 19 van de Memorie van Toelichting van Wet NGF, vindplaats: [Tijdelijke regels inzake instelling van een Nationaal Groeifonds \(Tijdelijke wet Nationaal Groeifonds\) | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

Achtergrond hierbij is dat de commissie een gedegen toets op het bestaande innovatie-instrumentarium belangrijk vindt. Dit overzicht mag in een bijlage toegevoegd worden.

Onderbouw de aannames die gemaakt zijn bij de berekening van de contante waarde, zoals de toekomstige kasstromen, de inflatie, de discontovoet en de tijdsperiode. Wanneer een inschatting van de bedragen voor latere fases of bepaalde activiteiten niet mogelijk is, geef dit dan aan en licht toe. Geef aan wat de verwachte exploitatiekosten zijn gedurende de levensduur van het project en door wie deze kosten gedragen zullen worden.

4.3 Zekerheid over bijdragen

Vraag indieningsformulier

Geef aan of de bijdragen van deelnemende partijen toegezegd zijn. Voeg bij toegezegde bijdragen de toezegging of een intentieverklaring als bijlage toe. Geef daarbij aan of de toezeggingen voorwaardelijk of onvoorwaardelijk zijn. Kennisinstellingen of overige partijen die grote investeringen doen gerelateerd aan dit voorstel kunnen dit ook in een steunbrief vermelden. Algemene steunverklaringen hoeven niet te worden toegevoegd.

4.4 Niet structureel

Vraag indieningsformulier

Onderbouw dat een impulsbekostiging door het Nationaal Groeifonds benodigd is en dat de activiteiten niet structureel bekostigd hoeven te worden uit het Nationaal Groeifonds. Onderbouw dit met een begin- en einddatum en een exit strategie. Geef aan welke (vervolg) activiteiten na einddatum van het project nog zullen plaatsvinden om structureel duurzaam verdienvermogen te genereren.

Toelichting

Zo kan het zijn dat een NGF-bijdrage een regionale impuls geeft, maar de uiteindelijke impact gegenereerd wordt door een landelijke of internationale uitrol daarvan. Die vertaalslag, inclusief activiteiten, kosten en dekkingsplan, dient hier beschreven te worden. Het antwoord op deze vraag dient in lijn te zijn met hetgeen u in uw ToC opneemt onder 'impacts' en de relatie tussen 'outcomes' en 'impacts'. Via welke mechanismen leidt een eenmalige bekostiging tot een structureel effect?

4.5 Open calls en aanbestedingen

Vraag indieningsformulier

Indien er gekozen wordt voor 'open calls' en/of aanbestedingen, waarom is deze vorm passend bij het voorstel?

Toelichting

Houd hierbij rekening dat de call altijd een onderdeel is van een breder voorstel. Waarom zijn er middelen van het Groeifonds nodig om de 'open calls' en/of aanbestedingen te realiseren? Hoe is de uitvoering van de 'open calls' en/of aanbestedingen geregeld en hoe worden partijen die middelen een 'open call' en/of aanbesteding aanspraak willen maken op bekostiging getoetst? Toon aan dat de criteria, doelstellingen, deliverables, toetsingskader en governance duidelijk zijn en in lijn zijn met de criteria en doelen van het Nationaal Groeifonds.

NB: De EU regels m.b.t. aanbestedingen blijven onverkort van toepassing.

5. Bijdrage aan duurzaam verdienvermogen

Inleiding

Het begrip duurzaam verdienvermogen is gedefinieerd als de economische groei die Nederland op lange termijn op structurele basis kan genereren, gericht op een economisch, sociaal en ecologisch duurzame toekomst voor huidige en toekomstige generaties in heel Nederland. De commissie weegt hierbij op portefeuilleniveau over de gehele looptijd van het fonds heen mee of er sprake is van een redelijke spreiding van de investeringen over Nederland. Dit beoordelingscriterium valt uiteen in twee subcriteria, één criterium dat zich richt op de economische effecten van het voorstel (5.1) en één dat zich richt op de (overige) maatschappelijke effecten (5.2).

5.1 Onderbouwing economische effecten

Vragen indieningsformulier

Onderbouw de economische effecten van het voorstel.

Toelichting

- Deze onderbouwing heeft voornamelijk betrekking op hetgeen u in de ToC onder 'outcomes' opschrijft en de relatie tussen 'outputs', 'intermediate outcomes' en 'outcomes'.
- De commissie kijkt naar twee elementen bij de beoordeling van de economische effecten van een voorstel: de **potentiële impact** van een voorstel en de **kans** om deze potentiële impact te bereiken.
- **Potentiële impact:** Om de potentiële impact te bepalen beoordeelt de commissie de mate waarin een voorstel bijdraagt aan structurele verhoging van de productiviteit. De commissie onderscheidt hierbij drie routes die de productiviteit kunnen verhogen:
  - o Productiviteit van een sector of van een groep werknemers wordt verhoogd door vaardigheden, technologie en/of procesverbeteringen.
  - o Verschuiving op de arbeidsmarkt: werkenden gaan van lagere naar hogere productiviteitsbanen.
  - o Hogere arbeidsparticipatie. Bijvoorbeeld door meer uren te werken.
- **Kans om de potentiële impact te bereiken:** elementen waarnaar de commissie kijkt zijn onder meer (niet uitputtend):
  - o Is er sprake van wetenschappelijk / technologisch leiderschap ten opzichte van andere landen?
  - o Is Nederland in staat nieuwe bedrijven op te richten in deze sector. Is er voldoende organiserend vermogen? Heeft Nederland industriële kracht in relevante industrieën om startups te voorzien van een primaire markt?
  - o Hoe verhoudt deze investering zich tot internationale investeringen op dit terrein?
  - o Is er voldoende menskracht om investeringen te absorberen? Of draagt het bij aan vergroting daarvan?
  - o Is het succes van het voorstel in belangrijke mate afhankelijk van wetgeving?
- De ToC staat centraal in de onderbouwing van de economische effecten. Stel een ToC op die aannemelijk en navolgbaar maakt hoe uitvoering van het projectvoorstel een bijdrage levert aan het vergroten van het economisch verdienvermogen. Verwijs daarom in dit hoofdstuk naar de ToC die u in uw strategische onderbouwing heeft opgenomen.
- U kunt onderdelen van uw antwoord bij deze vraag in een bijlage kwijt. Bijvoorbeeld markt en sector data. Wel dient de hoofdtekst van uw aanvraag zelfstandig leesbaar te zijn en een heldere redeneerlijn te volgen.
- Bbp-effecten van individuele voorstellen zijn mede door methodologische beperkingen niet altijd goed te berekenen. Daarom is een bbp-effectberekening niet langer verplicht en kiest de commissie mede op advies van het CPB, voor de hierboven en in het analysekader geschetste aanpak. Verdienvermogen blijft nog steeds het belangrijkste criterium van de commissie bij de beoordeling van voorstellen, maar wordt op een andere manier onderbouwd met een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve informatie. Wanneer u wél gebruik maakt van een bbp-effectberekening, dan dient tevens een koppeling gemaakt te worden met de ToC. De onderbouwing van de bbp-effectberekening heeft voornamelijk betrekking op hetgeen u in de ToC onder 'impacts' opschrijft en de relatie tussen 'outcomes' en 'impacts'.

Een **handreiking** voor de onderbouwing van economische effecten en het opstellen van de ToC is te vinden op www.nationaalgroeifonds.nl onder de pagina 'aanvraag indienen in 2024-2025'.

5.2 Onderbouwing maatschappelijke effecten

Vragen indieningsformulier

A. Geef aan wat de te verwachten maatschappelijke effecten van het voorstel zijn.

- Benoem in ieder geval de drie belangrijkste positieve maatschappelijke effecten die het voorstel helpen realiseren. Geef aan hoe de gekozen aanpak en projectactiviteiten bijdragen aan het realiseren van deze effecten. Dit kunnen milieu-en leefomgevingseffecten, gezondheidseffecten, veiligheidseffecten en/of sociale effecten zijn. Gebruik hiervoor de groslijst. Indien een maatschappelijk effect buiten deze categorieën valt, geef dan aan waarom en noem de naam van het effect.
- Benoem in ieder geval de drie belangrijkste negatieve maatschappelijke effecten die het voorstel kan veroorzaken en welke maatregelen het project treft om die negatieve effecten zoveel mogelijk te mitigeren. Dit kunnen milieu-en leefomgevingseffecten, gezondheidseffecten, veiligheidseffecten en/of sociale effecten zijn. Gebruik hiervoor de groslijst. Indien een maatschappelijk effect buiten deze categorieën valt, geef dan aan waarom en noem de naam van het effect.

Toelichting

Geef in de onderbouwing van alle maatschappelijke effecten aan:

- Op welke termijn de maatschappelijke effecten zich naar verwachting zullen voordoen. Maak daarbij een onderscheid naar de effecten tijdens de uitvoering van het project en effecten die na afloop optreden.
- Per effect aan welke waarden worden nagestreefd en hoe de effecten worden gemonitord en geëvalueerd.
- Waar de effecten zich zullen voordoen (regionaal, nationaal, buurlanden, effecten op ontwikkelingslanden, internationaal).
- Wat de kans (zeer aannemelijk, aannemelijk, weinig aannemelijk) is dat het effect zich voordoet. Zie handreiking duurzaam verdienvermogen hoofdstuk 4.
- Wat de impact van het effect is (hoofddoel, subdoel, neveneffect). Zie handreiking duurzaam verdienvermogen hoofdstuk 4.
- Kwantificeer waar mogelijk.
- Verwerk de maatschappelijke effecten in de ToC. Zie hiervoor de handreiking duurzaam verdienvermogen.
- Verwerk de maatschappelijke effecten verder integraal in het voorstel, zoals aanpalend beleid en de risico's.

Gebruik van de groslijst

Een groslijst met definities van maatschappelijke effecten die de commissie Groeifonds relevant vindt staat in onderstaande toelichting. Probeer zoveel mogelijk aan te sluiten bij de daarin genoemde categorisering van maatschappelijke effecten. Indien het effect niet onder te brengen is onder de (sub)categorieën van) milieu-en leefomgeving, gezondheid, veiligheid of sociaal, geef dan aan waarom en wat voor effect het is.

B. Welke (technologisch-)ethische vraagstukken spelen er en hoe wordt hiermee omgegaan (zie voorbeelden op definitielijst)?

C. Indien het een voorstel betreft met dataverzameling en/of digitaliseringscomponenten, geef aan, hoe de kwaliteit van data, algoritmen en data-analyse gewaarborgd wordt. Geef in het geval van open data aan hoe wordt voldaan aan de standaard FAIR data principes;

D. Geef aan wat de effecten van het voorstel zijn op de verschillende generaties. Vul daartoe de onderstaande matrix in. Schat voor uw voorstel in of het effect op de eerste drie categorieën (inkomen, onderwijs en klimaat & duurzaamheid) positief, neutraal, of negatief is voor de drie leeftijdscategorieën (<24, 24-67, >67). Ga hierbij uit van de baten zoals die over 10 tot 20 jaar zullen neerslaan. Als uw voorstel tevens effecten sorteert op het gebied van arbeidsmarkt, woningmarkt, gezondheidszorg en/of democratie & participatie, schat deze effecten dan ook. Geef een kwalitatieve toelichting bij de effecten die zijn opgegeven in de matrix.

E. De Generatietoets heeft als doel om de effecten van investeringen uit het Nationaal Groeifonds op verschillende leeftijdsgroepen in kaart te brengen. Deze informatie kan gebruikt worden bij de beoordeling om te borgen dat de investeringen uit het Nationaal Groeifonds voldoende oog hebben voor huidige en toekomstige generaties. Er zijn drie

verplichte onderwerpen waarvan u verwacht wordt de effecten te schatten, en vier onderwerpen waarvan u verwacht wordt de effecten te schatten wanneer uw voorstel een directe effect zal teweegbrengen.

Matrix voor Generatietoets t.b.v. voorstelindiening Nationaal Groeifonds

Generatietoets			
Vul de verwachte effecten over 10 tot 20 jaar in de matrix in.	Leeftijdscategorieën		
	<24 jaar	24 – 67 jaar	>67 jaar
1. Inkomen			
2. Onderwijs			
3. Klimaat & Duurzaamheid			
Indien relevant voor het voorstel:			
4. Arbeidsmarkt			
5. Woningmarkt			
6. Gezondheidszorg			
7. Democratie & Participatie			
Legenda			
+	Positief effect voor de betreffende generatiecategorie		
+/-	Geen effect voor de betreffende generatie categorie		
-	Negatief effect voor de betreffende generatie categorie		

Toelichting: Groslijst maatschappelijke effecten

Milieu- en leefomgevingseffecten:

- Effecten op de uitstoot van broeikasgassen
- Effecten op het gebruik van grond- en/of hulpstoffen
- Effecten op de klimaatbestendigheid en waterrobuustheid
- Effecten op biodiversiteit
- Overige milieueffecten (omgang met schaarse ruimte, stikstof, fijnstof, geluid, lucht, bodem en water)
- Effecten op de bevordering van circulariteit

Gezondheidseffecten:

- Effecten op de fysieke of mentale gezondheid
- Effecten op gezondheidsverschillen tussen sociaal-economische groepen
- Effecten op de (mentale) gezondheid als gevolg van ongezonde levensstijl en -omgeving
- Effecten op participatie in de samenleving en kwaliteit van leven van mensen met een chronische ziekte, een levenslange beperking of dementie
- Effecten op de preventie van ziektes

Veiligheidseffecten:

- Effecten op voedselveiligheid
- Effecten op externe veiligheid
- Effecten op economische veiligheid
- Effecten op dataveiligheid en cybersecurity

Sociale effecten:

- Effecten op (sociale) gelijkheid; (economische) gelijkheid
- Effecten op kansgelijkheid
- Effecten op participatie /deelname aan de samenleving
- Effecten op passend opleidingsniveau

Overige maatschappelijke effecten:

- Maatschappelijke effecten die hierboven niet genoemd zijn maar wel door het indienend consortium zijn geïdentificeerd. Geef voor deze effecten de naam van het effect met een korte uitleg. Geef ook voor deze effecten aan op welke termijn zij zich manifesteren, inclusief een fasering en bij negatieve effecten welke mitigerende maatregelen worden getroffen.

Definities maatschappelijke effecten

Hieronder volgt een korte toelichting op elk van de genoemde maatschappelijke effecten. Daarbij wordt waar mogelijk ook de link gelegd met de bijbehorende missies uit het Missiegedreven Topsectoren- en Innovatie Beleid (MTIB) en andere relevante Rijksdoelen. De mate waarin voorstellen bijdragen aan het realiseren van relevante missies en Rijksdoelen – en missies en doelen in ieder geval niet verder uit het zicht helpen brengen - wordt meegewogen in het oordeel van de commissie. Het saldo van positieve en negatieve maatschappelijke effecten dient op voorstellenniveau positief te zijn.

Milieu- en leefomgevingseffecten

Gebruik van grond- en/of hulpstoffen

De mate waarin het voorstel effecten heeft op het gebruik van grond- en/of hulpstoffen. In lijn met rijksbeleid circulaire economie en het MTIB (Thema Energietransitie en Duurzaamheid) wordt meegewogen de mate waarin gebruik wordt gemaakt van hernieuwbare en algemeen beschikbare grondstoffen en de mate waarin het behoud van natuurlijk kapitaal als uitgangspunt wordt genomen. Daarbij wordt ook meegewogen de mate waarin grondstoffen optimaal worden ingezet en (her-)gebruikt, zonder risico's voor gezondheid en milieu hier, later en elders, en de mate waarin primaire grondstoffen, voor zover deze nodig zijn, op duurzame wijze worden gewonnen.

Klimaatbestendigheid en waterrobustheid

De mate waarin het voorstel effecten heeft op de klimaatbestendigheid, bijvoorbeeld door het terugdringen van broeikasgassen, zoals CO₂, methaan en lachgas.. In lijn met de Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie en het MTIB (Thema Landbouw, Water en Voedsel) betreft dit de effecten op de kwetsbaarheid van Nederland - als dichtbevolkt en grotendeels laaggelegen land - voor de gevolgen van extreem weer en klimaatverandering: wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen en het voorkomen van omvangrijke schade ontstaan in bebouwd en landelijk gebied.

Waterrobustheid

De mate waarin het voorstel effect heeft op de waterrobustheid. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer het voorstel effect heeft op de waterveiligheid, de waterkwaliteit, zoetwatervoorziening en de waterrobustheid van de ruimtelijke inrichting. Deze doelstellingen komen voort uit het nationaal Deltaprogramma.

Biodiversiteit

De mate waarin het voorstel effecten heeft op de biodiversiteit. In lijn met het rijksbeleid worden meegewogen de effecten op het herstel van beschermde soorten en habitattypen, de daarvoor benodigde milieu- en watercondities en de effecten op het leefgebied voor deze soorten.

Circulariteit

De mate waarin het voorstel effect heeft op de circulariteit. Nederland wil in 2050 volledig circulair zijn. In lijn met het de doelstellingen van het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030 is hiervan sprake als het voorstel bijdraagt aan: 1) Van grondstoffengebruik; 2) Substitutie (verhoging van het percentage van toegepaste hernieuwbare grondstoffen, zowel secundaire als duurzaam geproduceerde biograndstoffen); 3) Levensduurverlenging en 4) Hoogwaardige verwerking (het recyclen van materialen tot op een gelijkwaardig niveau als het oorspronkelijke materiaal).

Overige milieueffecten

Overige milieueffecten die worden meegewogen betreffen effecten op de leefomgeving door o.a. geluid, trillingen, emissies en ruimtebeslag; effecten op het verliezen van nutriënten in mest en waterzuivering, gewasbeschermingsmiddelen, of medicijnresten in het grond- en oppervlaktewater. Hierbij wordt onder andere meegewogen de effecten van voorstellen op de uitstoot van stikstof en ammoniak.

Gezondheidseffecten

Fysieke of mentale gezondheid

De mate waarin het voorstel effect heeft op de gezondheid (fysiek/mentaal) als gevolg van ziekte. Een voorbeeld kan zijn het realiseren van een nieuwe behandelmethode.

Gezondheidsverschillen tussen sociaal-economische groepen

De mate waarin het voorstel effecten heeft op gezondheidsverschillen tussen verschillende sociaal-economische groepen. In lijn met het MTIB (Thema Gezondheid en Zorg) worden meegewogen de effecten van maatregelen op kwetsbare groepen in de samenleving.

(Mentale) gezondheid als gevolg van ongezonde levensstijl en -omgeving

De mate waarin het voorstel gezondheidseffecten (ziektelast) heeft als gevolg van effecten op leefstijl, sociale leefomgeving, fysieke leefomgeving en werkomgeving. In lijn met het MTIB (Thema Gezondheid en Zorg) worden, voor zover relevant, meegewogen effecten op zaken als een gezonde en veilige omgeving of werkgerelateerde ziektelast (burn-out, fysieke belasting en risico's van gevaarlijke stoffen). Een voorbeeld kan zijn de bevordering van een gezonde werk- en leefomgeving, waardoor de mentale gezondheid en sociale veiligheid verbeterd wordt.

Participatie in de samenleving en kwaliteit van leven van mensen met een chronische ziekte, een levenslange beperking of dementie

De mate waarin het voorstel, voor zover relevant, effect heeft op de participatie van mensen met een chronische aandoening of levenslange beperking, zoals participatie door het hebben van werk of het anderszins meedoen in de maatschappij via onderwijs, culturele activiteiten of sport.

Preventie van ziektes

De mate waarin het voorstel, voor zover relevant, effect heeft op de preventie van ziektes. Een voorbeeld kan zijn gezonder voedsel of een innovatie in de gezondheidszorg die ziektes vroegtijdig kan detecteren.

Veiligheidseffecten

Voedselveiligheid

De mate waarin het voorstel effecten heeft op de voedselveiligheid en het algemene uitgangspunt van het Rijksbeleid dat levensmiddelen of producten de gezondheid of veiligheid van de consument niet in gevaar mogen brengen.

Economische veiligheid

De mate waarin het voorstel effecten heeft op de economische veiligheid. Hierbij worden meegewogen potentiële effecten op de afhankelijkheid van andere staten bij investeringen in vitale infrastructuur of bij de ontwikkeling van hoogwaardige technologie; effecten op de continuïteit van vitale processen door het weglekken van vertrouwelijke of gevoelige informatie of bij de inkoop van cruciale diensten en producten. Ook effecten op de bescherming van vitale sectoren tegen onder meer ongewenste zeggenschap worden hierbij meegewogen.

Externe veiligheid

De mate waarin het voorstel risico's oplevert voor mens en milieu als gevolg van de opslag, productie en het transport van gevaarlijke stoffen of het in werking hebben van windturbines en luchthavens.

Digitale veiligheid

De mate waarin het voorstel effecten heeft op: het gerechtvaardigd vertrouwen in digitalisering, veiliger digitaal gedrag, capaciteit voor cybersecurity, versterken van offensieve en defensieve cybercapaciteiten en het voorkomen van uitval van fysieke kritieke systemen ten gevolge van een cyberaanval in een keten. In lijn met het MTIB (Thema Veiligheid) wordt hierbij ook meegewogen de effecten op de mate waarin Nederland in staat is om op een veilige wijze de economische en maatschappelijke kansen van digitalisering te verzilveren. In lijn met de vernieuwde digitaliseringsstrategie wordt daarnaast ook meegewogen in hoeverre publieke waarden en het perspectief van gebruikers centraal staan en in hoeverre ontwikkelaars zich inzetten om discriminatie, polarisatie en bedreiging van de democratie tegen te gaan.

Sociale effecten

(Sociale) (on)gelijkheid; (economische) (on)gelijkheid

De mate waarin het voorstel effecten heeft op sociale (on)gelijkheid met, waar relevant, aandacht voor (een combinatie van) de volgende vier aspecten: (1) economisch kapitaal, verschillen in inkomen, opleiding of beroep (2) het persoonskapitaal, oa. fysieke en mentale gezondheid (3) sociaal kapitaal, gevormd door sociale netwerken die steun en hulp kunnen bieden (4) cultureel kapitaal: bekendheid met de maatschappelijke codes en gedraging hiernaar. Sociale ongelijkheid ontstaat door een cumulatie van kapitaalvormen bij een groep en schaarste aan kapitaalvormen bij een andere groep. Een voorbeeld kan zijn de mate waarin het voorstel effect heeft op de betaalbaarheid van (nieuwe) producten en/of diensten en daarmee op economische gelijkheid.

Kansen(on)gelijkheid

De mate waarin het voorstel effecten heeft op sociale ongelijkheid. Er is sprake van kansenongelijkheid wanneer mensen met dezelfde capaciteiten maar met een verschillende achtergrond niet dezelfde kansen hebben om het beste uit zichzelf te halen. Ongelijkheid in kansen staat een rechtvaardige verdeling van werk in de weg, laat talent onbenut en belemmert participatie.

Participatie aan de samenleving

De mate waarin voorstellen effect hebben op participatie van mensen aan de samenleving, zoals participatie in de vorm van betaald werk, zorg voor anderen, onderwijs, vrijwilligerswerk, vrije tijd, en het sociale bestaan. Het gaat daarbij om participatie die positief bijdraagt aan de kwaliteit van leven van mensen en de kwaliteit van de samenleving als geheel.

Passend opleidingsniveau en vaardigheden training

De mate waarin voorstellen effect hebben op het opleidingsniveau van de huidige en toekomstige (beroeps-) bevolking. Opleiding en om- en bijscholing kunnen zorgen voor een verbeterde arbeidsmarktpositie. Door scholing kunnen werknemers van een ruime arbeidsmarktsector naar een sector overstappen waar tekorten zijn. Hierbij wordt meegewogen de mate waarin hiermee wordt bijgedragen aan andere maatschappelijke opgaven, zoals binnen de zorg en de energietransitie.

Ethische vraagstukken

Voorbeelden zijn: zelf-voortplantende nano-robots, aanpassing van genen, afwegingen tussen privacy en veiligheid, tussen biodiversiteit en landbouwintensiviteit, tussen privacy en gezondheid, of de programmering van AI waarin nieuwe morele dilemma's zich aandienen.

Hulpmiddelen

Gebruik van de Ethisch verantwoord innoveren toolbox wordt aangeraden. Het propositieformulier vraagt de verschillende onderdelen van deze toolbox uit. Op de site van de toolbox staan lessons learned, voorbeelden en links naar wetenschappelijke achtergrondinformatie.

<https://www.digitaleoverheid.nl/overzicht-van-alle-onderwerpen/nieuwe-technologieen-data-en-ethiek/publieke-waarden/toolbox-voor-ethisch-verantwoorde-innovatie/>

6. Toelichting verplichte bijlage: Engelstalige executive summary

De Engelstalige executive summary zal gebruikt worden om de expertise van internationale experts tijdens de beoordeling in te kunnen zetten. Dit document dient aan de hand van de volgende vragen te worden opgebouwd.

1. Probleemanalyse en voorgestelde oplossing (max. aantal woorden: 500)
  - a. Welk (maatschappelijk) probleem moet worden opgelost en/of welke kans kan worden benut?
  - b. Wat is de voorgestelde oplossing?
  - c. Waarom is een bijdrage vanuit het NGF noodzakelijk?
  - d. Is in uw oplossing een rol voor de overheid voorzien (anders dan de NGF-bijdrage)?
  - e. Hoe is de internationale inbedding van het voorstel?
2. Activiteitenplan en beoogde resultaten (max. aantal woorden: 500)
  - a. Welke activiteiten gaan er worden uitgevoerd? Hoe zijn deze activiteiten gepland in de tijd?
  - b. Wat is er na uitvoering van dit voorstel bereikt?
  - c. Hoe is het voorstel van plan te sturen op het maximaliseren van de bijdrage aan het verdienvermogen en het maatschappelijke kosten baten saldo? Kwantificeer deze verwachte bijdrages voor zover mogelijk.
3. Deelnemende partijen (max. aantal woorden: 500)
  - a. Wie dient het voorstel in en wat is de rol van iedere deelnemende partij en/of hoe dragen ze bij aan het project? Wanneer nog niet alle partijen bekend zijn licht toe hoe deze partijen geselecteerd zullen worden.
  - b. Schets de relevante ervaring, capaciteiten en track record van de deelnemende partijen.
  - c. Op welke wijze bent u van plan de samenwerking met de hiervoor genoemde deelnemers – en wellicht anderen – in te richten?
  - d. Hoe ziet het internationale krachtenveld eruit? Welke internationale partijen zijn betrokken en hoe wordt er samengewerkt?
4. Begroting (max. aantal woorden: 500)
  - a. Benoem de verwachte:
    - financiële kosten van het voorstel;
    - (mogelijke) directe financiële opbrengsten van het voorstel;
    - gevraagde NGF-bijdrage, financiële bijdragen van de deelnemende partijen (met hierbij een duidelijk onderscheid tussen publieke en private co-financiering en overige bekostigings- en financieringsvormen en, voor zover mogelijk, tussen in-cash en in-kind bijdragen en nationaal/internationaal).
  - b. Geef aan hoe u eventuele financiële tegenvallers in het ontwikkeltraject gaat opvangen.

Dit rapport is een uitgave van:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag
T 070 379 8911

Oktober 2023 | Publicatie-nr. 23406741